

15. Кузин В. П. Военно-морской флот СССР 1945-1991 / В. П. Кузин, В. И. Никольский. – СПб.: Историческое морское общество, 1996. – 653 с.
16. Манойлин В. И. Базирование ВМФ СССР / В. И. Манойлин. – М.: Вече, 2004. – 296 с
17. Петлеванный М. Б. Корабли стран Варшавского договора / М. Б. П – СПб: галера-Принт, 2009. – 190 с.
18. Романовский В. Никто пути пройденного у нас не отберёт / В. Романовский, Рудой В. – СПб, 2004. – 94 с.
19. Титушкин С. И. Легкий крейсер «Адмирал Макаров» // Тайфун. – 1997. – № 3. – 43 с.
20. Сторожевые корабли ВМФ СССР и России 1945-2000 // коллекция.– СПб, 2000. – №6. – 35 с.
21. Титушкин С. И. Легкий крейсер «Александр Суворов» // Тайфун. – 1998. – № 3. – 46 с.
22. Красная звезда. – 1970. – 26 июня.
23. Красная звезда. – 1970. – 23 апреля.
24. Красная звезда. – 1977. – 25 марта.
25. Красная звезда. – 1978. – 27 октября
26. Красная звезда. – 1981. – 20 марта.
27. Красная звезда. – 1981. – 9 сентября

Гальчинський О. В.

Науковий керівник – к.і.н., доц. С. В. Ковальський

УДК 94(682.62): 323,269.6 «1677/1678»

ПОВСТАННЯ КАЛПЕПЕРА У КАРОЛІНІ 1677-78 РОКІВ

Стаття присвячена повстанню Калпепера – кульмінації протиріч між двома фракціями Кароліни. У XVII ст. Кароліна була молодію колонією, куди приїжджали люди різних станів та професій. Кароліну навіть прозвали «розбійницькою гаванню». Але королівська влада не могла миритися із вільною колонізацією. Патент на Кароліну був виданий восьми лордам-власникам, котрі слабо рахувалися із інтересами колоністів. Колонія розділилася

на дві фракції – одні були на боці лордів-власників, а інші проти. Повстання Калпепера стане розв'язкою цих протиріч і покаже слабкість системи управління восьми лордів-власників.

Ключові слова: *Кароліна, Калпепер, Олбемарле, Істчерч, Томас Міллер, Джордж Дюрант, Джон Харві, повстання Калпепера.*

Історія Кароліни у XVII столітті майже не вивчається в Україні. Зазвичай досліджують лише північні колонії у XVII столітті, а із південних лише Вірджинію. Проте рання історія Кароліни демонструє проблеми, яких у інших колоніях було менше. Історія цієї колонії показує, що створити володіння європейського зразку у Новому Світі під владою 8 чоловік було ілюзією. Повстання Калпепера прекрасно висвітлює питання: чи можливе феодалне графство у Північній Америці? Тому вивчення цього повстання є актуальним не тільки через слабкий розвиток американістики в Україні, а і через специфіку політичного розвитку Кароліни.

Повстання Калпепера має обширну базу американської історіографії. Серед відомих дослідників треба відмітити Вільяма С. Пауелла, Вільяма С. Сміта [8] та Метті Ерму Паркер [4]. Із останньої української історіографії треба відмітити В. М. Калашникова та В. М. Малишко [1], які розглядали це повстання у контексті розвитку інститутів держави і права.

Перші поселення на території Кароліни приходяться ще на XVI сторіччя. Англійська колонізація розпочалася на початку XVII ст., але до середини сторіччя вона була невдалою. Вільний потік колоністів призвів до створення колонії і корона цим зацікавилася. У 1663 році вона видала хартію восьми лордам-власникам, які установили режим своєї абсолютної влади. Лорди-власники опиралися на крупних плантаторів, у яких працювали раби. Спочатку це були індіанці, але потім почався перехід на чорних рабів. Місцева асамблея обслуговувала інтереси плантаторів та мала дуже обмежені права. Дрібне фермерство майже не мало шансів попасти у асамблею із-за великого майнового цензу. Не дивлячись на міри лордів-власників по приваблюванню нових поселенців до колонії (60 акрів землі, відміна мит Навігаційних

актів на 7 років), [2] вони ніяким чином не йшли на поступки для них. У колонії почалися зароджуватися настрої бунту.

У колонії, дуже умовно, можна виділити дві фракції. Перша фракція – це поселенці до Хартії 1663 року. Вони були незадоволені великими податками, слабкою участю у політичних справах. Серед них були як плантатори, так і дрібне фермерство. Найвизначнішими з них були Джон Дженкінс, Валентин Берд, Джордж Дюрант та Джон Калпепер. Іншою фракцією були активні прихильники лордів-власників – це дуже великі плантатори та люди які були чимось зобов'язані лордам-власникам. Головними представниками були Томас Істчерч та Томас Міллер.

Загострення почалося із-за діяльності Істчерча та Міллера. Істчерч був спікером асамблеї Олбемарле, а Міллер митним колектором. Опираючись на зв'язки із лордами-власниками, вони почали захоплювати владу. У 1676 році, губернатор Джон Дженкінс, був заарештований із-за фальшивих звинувачень Міллера. Істчерч, формально, стає губернатором. У листі від лордів-власників від 26 жовтня 1676 року, лорди дуже добре відзивалися про діяльність Істчерчу. [3] Але доволі скоро Дженкінс був звільнений своїми «буйними» прихильниками [6]. Він розпускає асамблею та заарештовує Міллера. Справа у тому, що Міллер, будучи у алкогольному оп'янінні, почав ображати короля, лордів власників та бога. Тому йому були пред'явленні звинувачення у зраді та богохульстві. Не дивлячись на конституції, Міллера відправили на суд до Вірджинії, де він, на їх жаль, був виправданий.

У 1676-1677 роках Істчерч та Міллер відплили до Англії, щоб представити свою точку зору у цих подіях. Лорди-власники, не дуже довго вибираючи, прийняли сторону Міллера. Вони призначили Істчерчем губернатором, а Міллера секретарем та колектором митниці. У 1677 році Істчерч і Міллер починають свій шлях назад. Але на шляху до Кароліни, вони зупинилися на острові Невіс. Істчерч зустрів там жінку із великим станом та одружився на ній. Свої обов'язки губернатора він передав Міллеру. Міллер, головний ворог фракції перших поселенців, стає губернатором, секретарем та митним колектором (він розділить

ці посади між союзниками). Дюрант та його союзники вже були готові до повстання. Міллер, як і очікувалося, почав захоплювати грузи, суди, вимагати платити більше податків та заарештовувати всіх, хто був його противником. 1 грудня 1677 року він заарештував Захарію Гіллама та Джорджа Дюранта (Міллер прекрасно розумів, що Дюрант може зробити це першим, і до того ж Захарія доставляв зброю Дюранту). Ця подія і привела до повстання Калпепера.

Тобто, головними причинами повстання були великі податки на тютюн, обмеження прав перших поселенців та зловживання Міллера. Яка ж була соціальна база повстання? Це були плантатори та торговці, які були незадовільні лордами-власниками, фермери, які надіялися на покращення свого становища, та персональні вороги Міллера. Не дивлячись на участь фермерства у повстанні, назвати його соціальним дуже важко. У сусідній Вірджинії сервенти та раби приймали участь у повстанні Бекона, але вони не відгравали у ньому ніякої ролі. Фермерство не відіграло значної ролі. Повстання Калпепера було звичайною конкуренцією різних груп власників.

Вість про арешт Дюранту змусила Калпепера та його союзників діяти. Вони двинулися до дому Тімоті Бігсу – головного союзник Міллера, який був митним колектором. Захоплення Бігсу не випадково – колектор зберігає записи про податки. Після захоплення Бігсу, Калпепер видає «Ремонстрацію», у якій призиває колоністів почати повстання проти влади Міллера та сформувати нову асамблею. [6] Калпепер та союзники це і зробили. Міллер, Бігс, Джон Ніксон (спікер) та інші члени партії Міллеру були заарештовані. Союзники Калпепера захопили усю владу в Кароліні та почали вибори в асамблею. Був створений суд на чолі із Річардом Фостером, для засудження Міллера та його союзників. Щоб придати законності своєму повстанню, Міллера хотіли судити за державну зраду. Істчерч, який недавно одружився, захворів лихорадкою та помер, так і не повернувшись до Кароліни. Дюрант же відправився до Лондону, щоб повідомити про те, що тепер у Кароліні нова асамблея.

Але Тімоті Бігс втік із заточення та відправився до Лондону, щоб повідомити своє бачення повстання. У лордів-власників

з'явився дуже великий страх, щодо долі їх власності. Якщо згадати 1622 рік у Джеймстауні, який став приводом корони для розпуску Вірджинської Компанії, то повстання 1677 року могло стати приводом для відміни хартії. Тому дипломатія була єдиним методом.

Бігса призначають новим митним контролером, а Сет Сотел стане новим губернатором, який повинен був заспокоїти колонію та прийти до компромісу. У 1678 році Сет Сотел відправляється до Кароліни. Але, як і Істчерч, він не одразу добрався до Кароліни. Алжирські пірати захопили його та заточили у Алжирі. Оскільки переговори із піратами затягнулися, лорди-власники призначили Джона Харві тимчасовим губернатором у 1679 році. Джон Харві був, скоріше, на боці Калпепера, але власники вважали його найбільш нейтральною особою. Бігс, прибувши до Кароліни у ролі колектору від лордів зустрів супротив від Калпепера, який був колектором від асамблеї. Тому Калпепер, на свій страх і ризик, відправився до лордів власників у Лондон у 1678 році. Йому довелося признати свою вину та зобов'язатися виплатити штраф за митні збори. Власники надіялися, що цим це «повстання» і завершиться.

У 1679 році Джон Харві приступив до виконання своїх обов'язків губернатора. Харві і асамблея діяли компромісно. Але «камінням спотикання» став Міллер. Бігс на посту митного колектору не влаштовував фракцію Калпепера, і самого Калпепера, який був митним колектором від асамблеї. Харві відновив справу проти Міллера. Бігс допоміг втекти із заточення Міллера, але фракція Калпепера почала пригрозувати Бігсу. Тому він втік вслід за Міллером. Міллер звернувся не до лордів-власників, а до короля. Король видав наказ про арешт Калпепера. [5] Калпепера почали судити, але за нього вступилися лорди- власники, які не хотіли загострення ситуації, яка могла привести до ануляції хартії. Калпепер не був повішений за зраду, а Міллеру була видана компенсація. Із-за цього судового процесу повстання назвали на честь Калпепера, хоча він і не був головним його організатором. Щоб зберегти власність, лордам-власникам довелося захищати одного із своїх ворогів – союзника Дюранту.

Повстання Калпепера прекрасно продемонструвало головні проблеми Кароліни. Створювати феодальне графство у Новому Світі було нерозважливо. Старі схеми управління не могли більше діяти у суспільстві, де стани відігравали набагато меншу роль, аніж у Європі. Більшість білих колоністів із власністю ніяк не могли бути учасниками процесу управління. Асамблея була спостерігачем, а не учасником законотворчого процесу. Не дивлячись на велику участь фермерства, повстання не мало соціальних проєктів. Як і під час повстання Бекона, нижчі класи використовувалися вищими класами для своїх цілей. Якщо подивитися на історію Кароліни наступних 30 років, то можна побачити, що ці протиріччя ще більше загострилися. Сет Сотел, який звільниться із полону піратів, стане ще гіршим губернатором, аніж Істчерч. У 1690-х, новий губернатор-квакер Томас Харві проведе реформу у асамблеї, яка розширила кількість виборців та її повноваження. Остаточна влада лордів-власників закінчиться у 1729 році.

Гальчинский А. В.

ВОССТАНИЕ КАЛПЕПЕРА В КАРОЛИНЕ 1677-1678 ГОДА

Статья посвящена восстанию Калпепера – кульминации противоречий между двумя фракциями Каролины. В XVII ст. Каролина была молодой колонией куда приезжали люди разных сословий и профессий. Каролину даже называли «гаванью разбойников». Но королевская власть не могла мириться с вольной колонизацией. Патент на Каролину был выдан восьми лордам-собственникам, которые мало считались с интересами колонистов. Колония разделилась на две фракции – одни были на стороне лордов-собственников, а другие против них. Восстание Калпепера станет развязкой этих противоречий и покажет слабость системы управления восьми лордов-собственников.

***Ключевые слова:** Каролина, Калпепер, Албемарле, Истчерч, Томас Миллер, Джордж Дюрант, Джон Харви, восстание Калпепера.*

CULPEPER'S REBELLION IN CAROLINA 1677-1678

Article is devoted to Culpeper's rebellion which was the culmination of contradiction between two factions in Carolina. In XVII c. Carolina was a young colony, where came people of different estates and professions. Carolina was named as "robbery harbor". But the royal authority can't accept the fact of free colonization. The patent on Carolina was issued to eight lords-proprietors, which little heed to the colonist interests. Colony divided on two factions – one of them was at lords-proprietors side, and others was against them. Culpeper's rebellion becomes interchange of this contradictions and will show weak of eight lords-proprietors governance.

Key words: *Carolina, Culpeper, Albemarle, Eastchurch, Thomas Miller, Jorge Durant, John Harvi, Culpeper's rebellion.*

Джерела та література

1. Калашников В. М., Малишко В. М. Формування інститутів держави і права в США ранньої доби (1607–1775 рр.): Монографія / В. М. Калашников, В. М. Малишко; за ред. і з передмовою І. Б. Усенка. – К.: Логос, 2015. – 406 с. ISBN 978-966-171-932-2.
2. Instructions to the Governor and Council of Albemarle County concerning the Fundamental Constitutions of Carolina. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://docsouth.unc.edu/csr/index.html/document/csr01-0073> (07.02.2017)
3. Letter from the Lords Proprietors of Carolina to the Albemarle County General Assembly. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://docsouth.unc.edu/csr/index.html/document/csr01-0092> (07.02.2017)
4. Mattie Erma E. Parker. Legal Aspects of Culpeper's Rebellion // North Carolina Historical Review. – 1968. – № 19. – p. 111-127
5. Order of the Privy Council of England concerning the arrest

- of John Culpeper. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://docsouth.unc.edu/csr/index.html/document/csr01-0109> (07.02.2017)
6. Remonstrance from the inhabitants of the Pasquotank area concerning their grievances against Thomas Miller. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://docsouth.unc.edu/csr/index.html/document/csr01-0106> (07.02.2017)
 7. William S. Smith. Culpeper's Rebellion: New Data and Old Problems. North Carolina State University – 1990. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.culpeperconnections.com/historical/rebellion/>

Голодецький Д. Л.

Науковий керівник – к.і.н., доц. С. В. Ковальський

УДК 316.324.8:32.019.5»1960/2000»

ПОНЯТТЯ «ПОСТІНДУСТРІАЛЬНЕ СУСПІЛЬСТВО» В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ І АМЕРИКАНСЬКІЙ ГРОМАДСЬКІЙ ДУМЦІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

В даній статті розглядаються зародження і розвиток концепції постіндустріального суспільства, яке мало місце в другій половині ХХ в Європі і США. Автор звертає увагу на різницю у поглядах дослідників на виникнення, суть і назву явища, що описано теорією постіндустріального суспільства. Проаналізовані погляди таких провідних дослідників постіндустріального суспільства, як Д. Белл, Е. Тофлер, Г. Маркузе, М. Кастельяс. Роблячи висновки, можна стверджувати, що всі дослідники сходяться на тому, що головною характеристикою постіндустріального суспільства є ключова роль виробництва, обробки і розподілу інформації. Усі теорії постіндустріального суспільства схиляються до оптимістичного, еволюційного підходу, який ставить головний акцент на значний розвиток технологічних інновацій.

Ключові слова: *постіндустріалізм, постіндустріальне суспільство, інформаційне суспільство, хвильова теорія.*